

9 december 2014

Onderwerp
Transitie Wmo

Ons kenmerk
ECSD/U201402285

Telefoonnummer
(070) 373 8417

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor VWS
Postbus 20001
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Geachte leden van de Kamercommissie voor VWS,

Over een maand gaan de Jeugdwet en de Wmo 2015 in. Voor heel veel kwetsbare Nederlanders is het een verandering met een enorme impact op hun leven. En het is voor instituties een bestuurlijke, financiële en organisatorische operatie van ongekennde proporties. Het besef dat het om een grote groep kwetsbare burgers gaat is leidraad geweest bij de inzet van alle organisaties die hebben samengewerkt om de transitie rond 1 januari 2015 goed te laten verlopen; lokaal, regionaal en landelijk. Wij stellen nu vast dat gemeenten zich tot het uiterste hebben ingespannen om de continuïteit van zorg in 2015 te kunnen waarborgen. In deze brief beschrijven we, met het oog op uw Algemeen Overleg van 11 december, hoe dit proces is verlopen. In de bijlage gaan we in op een aantal actuele onderwerpen waar in het land nog zorgen over bestaan.

In het proces van voorbereiding op de transitie dienden steeds twee invalshoeken bewaakt te worden. Enerzijds is dit een decentralisatie, waarbij gemeenten grote beleidsruimte krijgen om niet alleen het beleid maar ook de uitvoering en organisatie van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning naar eigen inzicht in te richten. Anderzijds was er de landelijke behoefte om het transitieproces als een centraal geleide logistieke operatie op te zetten. Het leidde soms tot spanning, maar we zijn van oordeel dat we er in geslaagd zijn om beide werkelijkheden tot hun recht te laten komen. De landelijke stuurgroepen, cockpits, bestuurlijke tafels en transitiecommissies vervulden de rol van bewaken, signaleren, het "tien vingers aan de pols" houden. Bij gebleken knelpunten werden ondersteuning en oplossingen aangeboden. Waar mogelijk gebeurde dat regionaal, zoals bij de regionale tafels rond samenwerking met zorgverzekeraars en de scharnierpunten. Al met al is het landelijk bedenken van oplossingen voor lokale problemen redelijk binnen de perken gebleven.

Een tweede dilemma werd veroorzaakt door de tijdsdruk. Een belangrijk argument voor de decentralisaties is de verwachting dat betrokkenheid, draagvlak en meedenken op lokaal niveau veel beter vorm te geven zijn dan landelijk. Dit proces van horizontalisering vergt echter tijd. Het goed betrekken bij alle grote beslissingen (verordening, communicatie, contractering) van gemeenteraad, cliëntenorganisaties en Wmo-raden kon vanwege de tijdsdruk niet in alle gevallen optimaal doorlopen worden. Want volgens de wet of volgens landelijke afspraken moest de verordening klaar op tijdstip X

of de contracten op datum Y. Het was nu eenmaal niet anders. Gemeenten en hun meedenk-partners zijn vast van plan om het proces van samen inrichten en sturen in de volgende beleidscyclus volledig de ruimte te geven. Het zal uiteindelijk één van de factoren zijn die het succes van de decentralisaties bepalen.

We noemen nog een laatste spanningsveld dat speelde: het belang van organisaties versus het belang van de burgers of cliënt. De landelijke partijen hebben zich verbonden aan één gezamenlijk hoofddoel: het voorkomen van discontinuïteit in de zorg aan burgers. Tegelijk zetten de bezuinigingen van meer dan een miljard de bedrijfsvoering van veel betrokken zorgaanbieders enorm onder druk. De VNG heeft steeds betoogd dat bij dergelijke bezuinigingen ontslagen en faillissementen onvermijdelijk zijn. Dat roept niettemin grote maatschappelijke weerstand op. Colleges zijn er van doordrongen dat werknemers in de zorg óók hun burgers zijn. Keuzes die gemaakt moesten worden waren daarom vaak zwaar. Met lagere tarieven, algemene voorzieningen of alfa-hulpen kan een gemeente de effecten van de bezuiniging voor de burger/ cliënt verzachten, maar met grotere gevolgen voor de organisaties en werknemers. Het evenwicht dat hierin gevonden werd en wordt staat uiteraard open voor debat, maar is uiteindelijk aan de lokale democratie om te beoordelen.

Gemeenten hadden tijdens hun voorbereidingen veel last van de late besluitvorming vanuit Den Haag, zoals het last minute publiceren van uitvoeringsbesluiten (besluit Jeugdwet kwam pas in november in SB). Daarnaast zorgden beleidswijzigingen, zoals het besluit rond de Wlz-indiceerbaren, voor veel hectiek. Deze wijziging kwam op een moment dat de zorg voor deze groep al was ingekocht door gemeenten. Ook ervoeren gemeenten last van centrale uitvoeringsorganen die niet op tijd met gegevens kwamen of die de omschakeling naar de Wmo-werkwijze niet snel genoeg konden maken. De laatste maanden hebben gemeenten onder deze toenemende tijdsdruk alle noodzakelijke voorbereidingsactiviteiten uitgevoerd. Er zijn gemeenten waar in één week meer dan 300 contracten met aanbieders zijn bekrachtigd. Gemeenten hebben AWBZ producttabellen met meer dan 300 productcodes weten terug te brengen tot minder dan 20. Waar een ideale oplossing te veel tijd ging kosten is teruggeslagen op "wat werkt". Als een ICT-systeem nog niet klaar is, wordt de bevoorschotting naar aanbieders voorlopig op een andere manier geregeld. Als het niet meer lukt om zorgcontracten van alle PGB-houders individueel te beoordelen, wordt collectief geaccordeerd en komt de individuele toets later. Waar nodig werden er landelijke waarborgen voor deze lokale last minute oplossingen geboden.

Zoals in de brieven van de staatssecretarissen is beschreven was er een dekkend systeem van ogen en oren en monitors om de vorderingen te volgen. Deze waren er op gericht om uiteindelijk te kunnen vaststellen of alle gemeenten de processen dusdanig op orde hadden dat het risico op discontinuïteit van zorg minimaal is. Tussen VNG en kabinet zijn afspraken gemaakt over een escalatieladder om te informeren, te adviseren en uiteindelijk bestuurlijk aan te wijzen bij die gemeenten waar volgens de monitors serieuze risico's voor de continuïteit van zorg bestonden. De brieven van het kabinet laten zien dat deze acties begin december hebben geleid tot de conclusie dat de continuïteit van zorg overal gewaarborgd is en er in geen enkele gemeente sprake zal zijn van bestuurlijk ingrijpen door het Rijk. Dit geeft vertrouwen.

De boodschap van onze brief is niet om u gerust te stellen. Zoals we hierboven schreven is door gemeenten én hun partners alles op alles gezet om de transitie zonder grote problemen te laten verlopen. Maar bij deze omvangrijke en complexe operatie zou het naïef zijn om te denken dat zich geen enkel knelpunt of incident zal voordoen. Gemeenten zullen er alles aan doen, in samenwerking met het Rijk, de uitvoeringsorganisaties en de zorgaanbieders, om eventuele knelpunten op te vangen en de noodzakelijke actie in te zetten.

Bovendien geldt dat 1 januari niet zozeer het slotstuk is van de operatie, maar dat er in 2015 nog heel

veel werk verzet moet worden. De vernieuwingen bijvoorbeeld, waar de nieuwe wetten toe uitnodigen, zullen voor een groot deel nog ontwikkeld moeten worden. En veel tijdelijke oplossingen zullen in 2015 structureel aangepakt worden. En er moeten met het kabinet over veel zaken nog afspraken gemaakt worden, we noemen bijvoorbeeld de verdeelmodellen en de concretisering van toezeggingen van de regering over bestuurlijk (financieel) partnerschap.

Als u dus ondanks de hierboven geschetste constatering toch zorgen heeft over hoe het verder gaat, kunnen we dat begrijpen. We zouden daar het beeld bij willen zetten van een tweede transitie, die tot nog toe minder aandacht krijgt. U bent als Kamerleden namelijk niet meer de enige volksvertegenwoordigers die zich zorgen maken over hoe het met de ondersteuning van hun burgers gaat. Er zijn vanaf nu negenduizend lokale volksvertegenwoordigers die zich hier even verantwoordelijk voor voelen als u. Die klaar staan om uw taak over te nemen: beleid maken en de uitvoering controleren. Zij zullen alles op alles zetten om te zorgen dat er niemand tussen wal en schip terecht komt.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a horizontal line extending to the right.

J. Kriens
Voorzitter directieraad

Bijlage: Recente zorgpunten transitie Wmo